

Anonimizuota versija

Vertimas

C-276/22 - 1

Byla C-276/22

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2022 m. balandžio 22 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Corte suprema di cassazione (Italija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2022 m. balandžio 11 d.

Kasatorės:

Edil Work 2 S.r.l.

S.T. S.r.l.

Kita kasacinio proceso šalis:

STE S.a.r.l.

<...>

CORTE SUPREMA DI CASSAZIONE (Aukščiausiasis kasacinis teismas)

SECONDA SEZIONE CIVILE (II civilinių bylų skyrius)

<...> [Teisėjų kolegijos sudėtis]

priėmė šią

TARPINĘ NUTARTĮ

dėl kasacinio skundo <...>, kurį pateikė:

EDIL WORK 2 SRL <...>, ir S.T. SRL <...>.

kasatorės,

prieš

STE SARL <...>,

kitą kasacinio proceso šalį,

prieš

CM,

kitą kasacinio proceso dalyvį,

dėl CORTE D'APPELLO di ROMA (Romos apeliacinis teismas, Italija) sprendimo Nr. 8288/2018 <...>;

<...> [*Procesinės formuluotės*]

Svarbios faktinės aplinkybės ir pagrindinio proceso dalykas

- 1 2004 m. ribotos atsakomybės bendrovė (s.r.l.) *Agricola Torcrescenza*, kurios turta ir veiklą sudarė tik Romoje esantis nekilnojamojo turto kompleksas *Castello di Tor Crescenza*, pakeitė pavadinimą į *STA s.r.l.* ir perkėlė savo registruotą buveinę į Liuksemburgo Didžiąją Hercogystę, kur pakeitė pavadinimą į *STE S.a.r.l.*
- 2 2010 m. Liuksemburge įvyko neeilinis visuotinis bendrovės dalininkų susirinkimas, kuriame S.B. buvo paskirta vykdomąja direktore (valdytoja). Tada S. B. paskyrė su bendrove nesusijusį asmenį F.F. savo generaliniu įgaliotiniu ir suteikė jam įgaliojimus „Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje ir užsienyje bendrovės vardu ir sąskaita įvykdyti visus būtinus veiksmus ir sandorius, be išimčių ir išlygų, tačiau neperžengiant bendrovės tikslo ribų“.
- 3 2012 m. įgaliotinis F.F. perdavė nekilnojamojo turto kompleksą *Castello di Tor Crescenza* kaip įnašą Italijos bendrovei *ST s.r.l.*, kuri iš pradžių pagal preliminarią sutartį įsipareigojo parduoti jį M.M., o vėliau perdavė jį kaip įnašą Italijos bendrovei *Edil Work 2 s.r.l.*
- 4 2013 m. *STE s.a.r.l. Tribunale di Roma* (Romos teismas, Italija) pareiškė ieškinį bendrovėms *ST s.r.l.* ir *Edil Work 2 s.r.l.*, prašydama pripažinti abu perdavimo kaip įnašo aktus niekiniais dėl to, kad bendrovės, kuri yra ieškovė, vykdomosios direktorės įgaliojimų suteikimas F.F. buvo neteisėtas. *Tribunale di Roma*, kuris neišdėstė savo pozicijos dėl taikytinos teisės, atmetė ieškinį nusprendęs, kad įgaliojimas F.F. buvo suteiktas teisėtai.
- 5 *Corte d'appello di Roma* (Romos apeliacinis teismas), priėmęs sprendimą kaip antrosios instancijos teismas, ieškinį patenkino. *Corte d'appello* pirmiausia patvirtino, kad taikytina Italijos teisė, nes pagal *Legge di diritto internazionale privato (Legge 218/1995)* (Tarptautinės privatinės teisės įstatymas,

Įstatymas 218/1995) 25 straipsnį Italijos teisė taikoma, jeigu Italijoje yra bendrovės „pagrindinis veiklos tikslas“; *STE s.a.r.l.* atveju neginčijama, kad jos pagrindinis veiklos tikslas yra Italijoje, nes *Castello di Tor Crescenza* kompleksas yra „vienintelis ir visas bendrovės turtas“. Taigi *Corte d'appello* nusprendė, kad neribotų (teritorijos ir turinio požiūriu) valdymo įgaliojimų suteikimas bendrovės atžvilgiu trečiajam asmeniui, kaip antai F.F., prieštarauja *Codice civile* (Civilinis kodeksas) 2381 straipsnio 2 daliai (kurioje nustatyta, kad bendrovės valdyba gali savo įgaliojimus perduoti tik pačios valdybos nariams). Dėl šios priežasties apeliacinis teismas pripažino, kad bendrovės vykdomosios direktorės įgaliojimų suteikimas F.F. buvo niekinis, todėl abu *Castello di Tor Crescenza* įnašai į dvi bendroves, kurios yra atsakovės, negalioja.

- 6 Bendrovės *Edil Work 2 s.r.l.* ir *ST s.r.l.* pateikė kasacinį skundą *Corte suprema di cassazione*, jame pirmiausia ginčijo 1995 m. Įstatymo Nr. 218 25 straipsnio pirmos pastraipos antros dalies taikymą, motyvuodamos tuo, kad apeliacinės instancijos teismas neatsižvelgė į tai, jog šios nuostatos prasmę ir taikymo sritį iš esmės paveikė Sąjungos teisė, pagal kurią ši nuostata turi būti netaikoma, jeigu jos išaiškinimas nesuderinamas su ES teise.
- 7 Kita šalis *STE s.a.r.l.* nesutiko su kasaciniu skundu ir visų pirma nurodė, kad, kadangi pagrindinis bendrovės veiklos tikslas yra Italijoje, F.F. suteiktų įgaliojimų veiksmingumas ir vėlesnių įnašų į bendroves, kurios yra kasatorės, teisėtumas turi būti nagrinėjami remiantis Italijos teise, visiškai neatsižvelgiant į Sąjungos teisės išaiškinimus.

Reikšmingos nacionalinės teisės nuostatos

- 8 Reikšminga nacionalinės teisės nuostata pirmiausia yra *Legge 218/1995* (Įstatymas 218/1995) (*Gazzetta Ufficiale*, 1995 m. birželio 3 d., Nr. 128) 25 straipsnis. Šiame straipsnyje, pavadintame „Bendrovės ir kiti subjektai“ nustatyta:

„1. Bendrovėms, asociacijoms, fondams ir visiems kitiems viešiesiems ar privatiems subjektams, net jeigu jie nėra asociacijos formos, taikoma valstybės, kurios teritorijoje buvo užbaigtas steigimo procesas, teisė. Tačiau Italijos teisė taikoma, jei Italijoje yra tokio subjekto administracijos buveinė arba jei Italijoje yra jo pagrindinis veiklos tikslas.

2. Pagal subjektui taikomą teisę, be kita ko, reglamentuojami: a) juridinio asmens statusas; b) įmonės pavadinimas; c) įsteigimas, pertvarkymas ir uždarymas; d) veiksnumas; e) organų sudarymas, įgaliojimai ir veikimo būdas; f) atstovavimas subjektui; g) asociacijos nario arba dalininko statuso įgijimo ir praradimo sąlygos, taip pat su šiuo statusu susijusios teisės ir pareigos; h) atsakomybę už subjekto prievoles; i) įstatymų arba steigimo akto pažeidimų pasekmės.

3. Registruotosios buveinės perkėlimas į kitą valstybę ar subjektą, kurių registruotosios buveinės yra skirtingose valstybėse, susijungimas galioja tik tuo atveju, jei vyksta pagal atitinkamų valstybių įstatymus.“

- 9 Kita svarbi nacionalinės teisės nuostata yra Civilinio kodekso 2507 straipsnis, kuriuo pradedamas skyrius „Užsienyje įsteigtos bendrovės“; pagal šį straipsnį „šiam skyriuje išdėstytos nuostatos aiškinamos ir taikomos remiantis Europos Bendrijų teisės principais“.

Reikšmingos Sąjungos teisės nuostatos

- 10 Kalbant apie Europos Sąjungos teisę, svarbios jos nuostatos, susijusios su įsisteigimo laisve, visų pirma SESV 49 ir 54 straipsniai.
- 11 SESV 49 straipsnyje nustatyta:

„Vadovaujantis toliau išdėstytais nuostatomis vienos valstybės narės nacionalinių subjektų įsisteigimo laisvės kitos valstybės narės teritorijoje apribojimai uždraudžiami. Draudžiami ir apribojimai vienos valstybės narės nacionaliniams subjektams, įsisteigusiems kitos valstybės narės teritorijoje, steigti atstovybes, padalinius ar dukterines bendroves.

Įsisteigimo laisvė apima ir teisę imtis savarankiškai dirbančių asmenų veiklos bei ją verstis, taip pat steigti ir valdyti įmones, būtent bendroves ar firmas, apibūdintas 54 straipsnio antroje pastraipoje, tomis pačiomis sąlygomis, kurios įsisteigimo šalies teisės aktuose yra nustatytos jos pačios subjektams, ir laikantis kapitalui skirto skyriaus nuostatų“.

- 12 SESV 54 straipsnyje numatyta:

„Bendrovės arba firmos, įkurtos pagal valstybės narės teisę ir Sąjungoje turinčios savo registruotas buveines, centrinę administraciją ar pagrindinę verslo vietą, šiame skyriuje prilyginamos tos valstybės narės pilietybę turintiems fiziniams asmenims.

„Bendrovės arba firmos“ – tai bendrovės arba firmos, kurios veikia pagal civilinę ar komercinę teisę, įskaitant kooperatyvus ir kitus pagal viešąją ar privatinę teisę veikiančius juridinius asmenis, išskyrus nesiekiančiuosius pelno.“

Reikšmingi Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimai

- 13 Teisingumo Teismo jurisprudencija bendrovių įsisteigimo laisvės klausimu yra plati.
- 14 Visų pirma paminėtini su šiuo prašymu priimti prejudicinį sprendimą susiję sprendimai:

– 1988 m. rugsėjo 27 d. Sprendimas *Daily Mail and General Trust* (81/87, EU:C:1988:456);

- 1999 m. kovo 9 d. Sprendimas *Centros* (C-212/97, EU:C:1999:126);
  - 2002 m. lapkričio 5 d. Sprendimas *Überseering* (C-208/00, EU:C:2002:632);
  - 2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendimas *Inspire Art* (C-167/01, EU:C:2003:512);
  - 2005 m. gruodžio 13 d. Sprendimas *SEVIC Systems* (C-411/03, EU:C:2005:762);
  - 2006 m. rugsėjo 12 d. Sprendimas *Cadbury Schweppes* (C-196/04, EU:C:2006:544);
  - 2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimas *Cartesio* (C-210/06, EU:C:2008:723);
  - 2011 m. lapkričio 29 d. Sprendimas *National Grid Indus* (C-371/10, EU:C:2011:785);
  - 2012 m. liepos 12 d. Sprendimas *VALE*, (C-378/10 EU:C:2012:440);
  - 2017 m. spalio 25 d. Sprendimas *Polbud* (C-106/16, EU:C:2017:804).
- 15 Iš šių sprendimų šioje byloje ypač svarbus sprendimas *Polbud*. Europos Sąjungos Teisingumo Teisme nagrinėtoje byloje Lenkijos bendrovei – kuri nusprendė į Liuksemburgą perkelti tik savo registruotą buveinę, kad jai būtų taikoma Liuksemburgo teisė, neprarandant juridinio asmens statuso, – pateikus prašymą išbraukti ją iš bendrovių registro, buvo atsisakyta tai padaryti motyvuojant tuo, kad ji nepateikė likvidavimo dokumentų. Lenkijos Aukščiausiasis Teismas, į kurį bendrovė *Polbud* kreipėsi po to, kai jos prašymą išbraukti iš registro buvo atmestas du kartus, pirmiausia pateikė Teisingumo Teismui klausimą, ar įsisteigimo laisvė taikoma perkeliant pagal vienos valstybės narės teisę įsteigtos bendrovės registruotą buveinę į kitos valstybės narės teritoriją, siekiant reorganizuoti šią bendrovę į pagal tos kitos valstybės narės teisę veikiančią bendrovę, neperkeliant jos faktinės buveinės.
- 16 Teisingumo Teismas patvirtino, kad įsisteigimo laisvė apima situaciją, kai pagal vienos valstybės narės teisės aktus įsteigta bendrovė ketina reorganizuotis į pagal kitos valstybės narės teisę veikiančią bendrovę, laikydamasi kriterijaus, kuris antrojoje valstybėje narėje taikomas nustatant bendrovės sąsają su jos nacionaline teisės sistema, net jei ši bendrovė didžiąją dalį ar net visą savo ūkinę veiklą vykdo pirmojoje valstybėje narėje (žr. Sprendimo *Polbud* 34, 38 ir 44 punktus).

Trumpas prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų pagrindimas

- 17 Šioje byloje aptariama kapitalo bendrovė (ribotos atsakomybės bendrovė), kuri, pradžioje įsteigta pagal Italijos teisę, išsiregistravo iš prekybos registro, buvo pertvarkyta į Liuksemburgo bendrovę ir perkėlė savo buveinę į Liuksemburgą, tačiau jos veiklos centras liko Italijoje.

- 18 Faktinės ir teisinės aplinkybės skiriasi nuo tų, kuriomis buvo priimtas Sprendimas *Polbud*. Šioje byloje, kaip ir byloje *Polbud*, susiduriame su bendrove, kuri nusprendė perkelti savo registruotąją buveinę į Liuksemburgą, tačiau jos veiklos centras liko jos kilmės valstybėje narėje.
- 19 <...> [Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo požiūriu nereikšmingas aspektas].
- 20 Pagal Italijos teisę leidžiama Italijos bendrovės reorganizuoti į užsienio bendrovės: Tarptautinės privatinės teisės įstatymo 25 straipsnio 3 dalyje (žr. šio prašymo 8 punktą) nustatyta, kad „registruotosios buveinės perkėlimas į kitą valstybę ir subjektų, kurių registruotosios buveinės yra skirtingose valstybėse, susijungimas galioja tik tuo atveju, jei vyksta pagal atitinkamų valstybių įstatymus“. Todėl šia nuostata pripažįstamas registruotos buveinės perkėlimas, su sąlyga, kad perkėlimas galioja ne tik priimančiojoje teisės sistemoje, bet ir visose susijusiose teisės sistemose. Pagal Italijos teismų praktiką, išregistravus bendrovę iš Italijos įmonių registro, jos perkėlimas nereiškia, kad bendrovė netenka teisinio subjektiškumo <...> [nacionalinė teismų praktika].
- 21 Šioje byloje keliamas klausimas, kokia teisė bendrovei taikytina po to, kai ji perkelia savo registruotąją buveinę į Sąjungos valstybę narę, bet išlaiko savo veiklos centrą kilmės valstybėje narėje.
- 22 Konkrečiai ginčijamasi dėl to, ar bendrovės vykdomosios direktorės valdymo įgaliojimų suteikimas trečiajam asmeniui turi būti vertinamas pagal įsisteigimo valstybės, kurioje šiuo metu yra bendrovės registruotoji buveinė, ar pagal kilmės valstybės, kurioje išliko bendrovės veiklos centras, teisę.
- 23 <...> [Nuoroda į 5 ir 8 punktus]
- 24 25 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje kaip siejamasis veiksnys, pagal kurį nustatoma bendrovei taikytina teisė, nurodoma vieta, kurioje buvo užbaigtas jos steigimo procesas, taigi pasirenkamas vadinamasis įregistravimo kriterijus. 2 dalyje pažymima, kokie duomenys turi būti įtraukti į taisyklės taikymo sritį, pateikiant jų sąrašą (žr. šio prašymo 8 punktą), kuris laikomas ne baigtiniu, o tik pavyzdiniu, todėl visiems klausimams, susijusiems su bendrovės steigimu, savybėmis, organizacine struktūra ir vidine bei išorine veikla, taikoma registracijos vietos teisė.
- 25 Vis dėlto 25 straipsnio 1 dalies antrame sakinyje įregistravimo vietos kriterijus koreguojamas: pagal jį Italijos teisė taip pat taikoma bendrovėms, kurios yra įsteigtos kitos valstybės teritorijoje, bet Italijoje yra jų „administracijos buveinė“ arba „pagrindinis veiklos tikslas“.
- 26 Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad nagrinėjamu atveju taikytinas koreguojamasis pagrindinio bendrovės veiklos tikslo kriterijus, todėl vykdomosios direktorės įgaliojimų suteikimą F.F. įvertino pagal Italijos bendrovių teisę ir jos taikymą teismų praktikoje.

- 27 Pažymėtina, kad įgaliojimai F.F. buvo suteikti Liuksemburge vykusiame neeiliniame visuotiniame bendrovės *STE s.a.r.l.* dalininkų susirinkime; įgyvendindamas šiuos įgaliojimus, F.F. perdavė nekilnojamojo turto kompleksą, kuris yra bendrovės veiklos centras, veiksmu, kuris šį kartą buvo atliktas Italijoje (perdavimas įvyko Italijos bendrovės *S.T. s.r.l.* visuotiniame dalininkų susirinkime).
- 28 25 straipsnio 1 dalies antro sakinio suderinamumą su bendrovių įsisteigimo laisve bendrovės, kurios yra kasatorės, užginčijo prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo nagrinėjamoje byloje.
- 29 Nagrinėjant šį klausimą, teisėjų kolegijos nuomone, reikėtų atsižvelgti į toliau išdėstytus argumentus.
- 30 Remiantis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo pateiktu bendrovių įsisteigimo laisvės išaiškinimu (žr. šio prašymo 14 punkte paminėtus sprendimus), ši laisvė apima pagal vienos valstybės narės teisės aktus įsteigtos bendrovės teisę persitvarkyti į bendrovę, kuriai taikoma kitos valstybės narės teisė, jeigu tenkinamos tos kitos valstybės narės teisės aktuose nustatytos sąlygos, visų pirma kriterijus, pastarosios valstybės narės taikomas nustatant bendrovės sąsają su nacionalinės teisės sistema.
- 31 Nesant suderintos Sąjungos teisės, siejamojo veiksnio, lemiančio bendrovei taikytiną nacionalinę teisę, apibrėžimas pagal SESV 54 straipsnį priskiriamas kiekvienos valstybės narės kompetencijai. SESV 54 straipsnyje kaip siejamiesiems veiksniams vienodas statusas suteikiamas bendrovės ar firmos registruotai buveinei, centrinei administracijai ir pagrindinei verslo vietai (žr. 2019 m. lapkričio 27 d. Direktyvos (ES) 2019/2121, kuria iš dalies keičiamos Direktyvos (ES) 2017/1132 nuostatos, kiek tai susiję su vienos valstybės ribas peržengiančiu pertvarkymu, jungimu ir skaidymu (OL L 321, 2019 m. gruodžio 12 d.), 3 konstatuojamąją dalį).
- 32 Todėl, kaip paaiškinta Teisingumo Teismo jurisprudencijoje (žr. Sprendimo *Polbud* 44 punktą), tai, kad perkeliama tik bendrovės registruotoji buveinė, o ne centrinė administracija ar pagrindinės veiklos centras, savaime neužkerta kelio įsisteigimo laisvės taikymui pagal SESV 49 straipsnį;
- 33 Taigi kyla klausimas, ar įsisteigimo laisvė reiškia, kad bendrovei, kuri išlaikė savo veiklos centrą kilmės valstybėje, paskirties valstybės teisė taikoma ne tik jos steigimui, bet ir jos vidaus bei išorės valdymui, nes nagrinėjamu atveju valdymo įgaliojimai buvo patikėti bendrovės atžvilgiu trečiajai šaliai, kuri padarė lemiamą įtaką bendrovės veiklai.
- 34 Šiuo klausimu pažymėtina, kad SESV 49 straipsnio antroje pastraipoje minima įsisteigimo laisvė, susijusi su bendrovių steigimu ir valdymu, ir kad minėtos 2019 m. lapkričio 27 d. Direktyvos (ES) 2019/2121 2 konstatuojamojoje dalyje pabrėžiama, kad įsisteigimo laisvė reiškia, jog ne tik bendrovių steigimas, bet ir valdymas turi būti vykdomas įsisteigimo valstybės narės teisės aktuose

nustatytomis sąlygomis; Direktyvos 2019/2121 1 straipsnyje kalbama apie pertvarkymą į „ribotos atsakomybės bendroves, kurioms taikytina kitos valstybės narės teisė“ (reikia pažymėti, kad Italijos teisės aktų leidėjas dar neperkėlė šios direktyvos į nacionalinę teisę ir kad Parlamente svarstomas atitinkamo įstatymo projektas, kuriuo įgaliojimai perduodami Vyriausybei).

- 35 Be to, kalbant apie Italijos teisę, reikia turėti omenyje, kad 2003 m. *Decreto legislativo 6/2003* (Įstatyminis dekretas 6/2003) reformavus bendrovių teisę, Civilinio kodekso skyriaus, skirto užsienyje įsteigtoms bendrovėms, pradžioje buvo įterptas 2507 straipsnis (žr. šio prašymo 9 punktą), pagal kurį ne tik šio skyriaus nuostatų aiškinimas, bet ir jų taikymas grindžiami Bendrijos teisės principais. <...> [*Nuorodos į atitinkamą doktriną*]
- 36 Apibendrinant galima teigti, kad Sąjungos teisėje yra požymių, leidžiančių manyti, jog atvykimo valstybės teisė, taikoma buveinę į tą valstybę perkėlusiai bendrovei, apima nuostatas, susijusias su jos veikla ir jos valdymu. Tačiau dėl to, kad nagrinėjamoje byloje susiduriama su bendrovės valdymo veiksmu, turinčiu įtakos jos veiklai, kuri vykdoma Italijoje, t. y. kilmės valstybėje, kurioje bendrovė išlaikė savo juridinio asmens statusą, kolegijos nuomone, išlieka pagrindas abejoti, ar aptariamasis valdymo veiksmas turėtų būti vertinamas atsižvelgiant į Italijos, o ne į Liuksemburgo teisę ir Italijos, o ne Liuksemburgo teisės sistemos aiškinimą jurisprudencijoje.
- 37 Todėl nepaisant to, kad Teisingumo Teismo jurisprudencija dėl bendrovių įsisteigimo laisvės jau yra plataus masto, kolegija mano, kad nagrinėjamoje byloje iškilusį bendrovių įsisteigimo teisės aiškinimo klausimą būtina pateikti Teisingumo Teismui, taip pat atsižvelgiant į tai, kad šis klausimas buvo iškeltas Kasaciniame teisme, kurio sprendimai – išskyrus išimtinius atvejus – neskundžiami.

Teisingumo Teismui pateikiamas prejudicinis klausimas

- 38 Taigi reikia pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnį kreiptis į Teisingumo Teismą ir paprašyti jo priimti prejudicinį sprendimą šiuo klausimu:

„Ar pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 49 ir 54 straipsnius valstybei narei, kurioje iš pradžių buvo įsteigta bendrovė (ribotos atsakomybės bendrovė), draudžiama taikyti šiai bendrovei nacionalinės teisės nuostatas, susijusias su jos veikla ir valdymu, jeigu ta bendrovė, perkėlus savo buveinę ir vėl įsteigta pagal atvykimo valstybės narės teisę, išlaiko savo veiklos centrą išvykimo valstybėje nareje, o atitinkamas valdymo aktas turi lemiamą poveikį bendrovės veiklai?“

- 39 <...>

<...> [*Procesinės formuluotės*]

Priimta 2022 m. sausio 11 d. Romoje <...>.

DARBINIS VERTIMAS